

Asia: VN/2646/2024

Lausuntopyyntö Pohjoisen Suomen ohjelmaluonnoksesta

3.1 Kestävä kasvu ja uudistavat investoinnit

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

3.2 Puhdas energia ja digitaalinen puhdas kasvu

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

3.3 Kestävä matkailu

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

3.4 Osaaminen ja työvoiman saatavuus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

SYL lausuu kunnioittavimmin seuraavasti Pohjois-Suomen ohjelman toimenpiteestä koskien alueellista opintolainahyvitystä.

SYL vastustaa alueellisen opintolainahyvityksen selvitystä tai pilotointia. SYL katsoo, että opintotuki on opiskelijoiden sosiaaliturvaa ja siksi opiskelijoiden toimeentulon takaamisen tulee olla opintotukijärjestelmän tärkein tavoite. Toissijaisena opintotukijärjestelmässä ovat koulutuspolitiikan tavoitteet. SYL ei voi hyväksyä opintotuen muokkaamista työllisyys-, talous- tai aluepolitiikan välineeksi.

Alueellista opintolainahyvitystä on selvitetty vuoden 2022 lakiesityksen yhteydessä. Uudelle selvitykselle ei näin ollen ole tarvetta ja vuoden 2022 selvityksen perusteella myöskään alueellisen opintolainahyvityksen pilotointia ei ole syytä toteuttaa.

Vuoden 2022 lakiesityksessä on arvioitu aikaisemman tutkimustiedon perusteella, että alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu voisi lisätä kokeilualueelle muuttavien tai jäävien vastavalmistuneiden määrää joillain kymmenillä henkilöillä. Tätä määrää on syytä pitää merkittävän vähäisenä vaikutuksena alueelliselle opintolainahyvitykselle, joka vaatii täysin uuden järjestelmän perustamista, suurta määrää hallinnollista työtä sekä uuden lainsäädännön laatimista.

Alueellinen opintolainahyvitys asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan:

Alueellinen opintolainahyvitys on perustavanlaatuinen yhdenvertaisuus kysymys opiskelijoiden välillä. Alueellinen opintolainahyvitys asettaa korkeakouluopiskelijat eriarvoiseen asemaan heidän valmistumisen jälkeisen asuinpaikkansa perusteella. Hyvityksessä on kyse huomattavasta rahallisesta edusta, joten yhdenvertaisuusperiaatteesta jouduttaisiin merkittävästi tinkimään. SYL on katsonut jo vuoden 2022 lakiesityksen yhteydessä, että alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu on siinä määrin yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen, että se ei tulisi toteutumaan perustuslaillisista syistä.

On myös huomattava, että suuri joukko kokeilun mukaisen hyvityksen saajista olisi jo ennestään alueella asuvia tai joka tapauksessa sinne palaavia opiskelijoita, joiden osalta hyvityksen ei voida katsoa olevan merkittävä kannustin selvityksen tai pilotoinnin tavoitteen mukaiseen toimintaan. Ennestään kokeilualueen ulkopuolella asuville hyvityksen hyödyntäminen edellyttäisi muuttoa, joka ei usein ole mahdollista esimerkiksi perheellisyyden vuoksi. Näin ollen hyvitys siis asettaisi vastavalmistuneet eriarvoiseen asemaan heidän lähtökohtiensa ja elämäntilanteensa mukaan.

Yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta on merkityksellistä myös se, että hyvitystä voisivat hyödyntää pelkästään ne opiskelijat, jotka ovat olleet opiskeluaikanaan oikeutettuja opintotukeen ja ovat pystyneet nostamaan opintolainaa. Näin ollen kokeilu rajaisi rahallisesti merkittävän etuuden ulkopuolelle muun muassa maksuhäiriömerkinnän saaneita ja ennen opintojaan ulkomailta asuneita sekä kansainvälisiä opiskelijoita.

Opiskelijoiden velkaantuminen:

SYL on erittäin huolestunut opiskelijoiden syventävästä velkaantumisesta. Vuonna 2022 valmistuneella maisterilla oli keskimäärin opintolainaa 22 400 euroa. Elokuussa 2024 opintolainan valtioneuvoston on nostettu 650 eurosta 850 euroon. Vuoden 2024 korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen tuloksissa 70 prosenttia korkeakouluopiskelijoista kertoi, että

nostavat opintolainaa ensisijaisesti arkielämän välttämättömiin menoihin. Tämä tarkoittaa, että suurimman osan korkeakouluopiskelijoista on käytännössä pakko velkaantua kattaakseen arjen kulut.

Opiskelijoiden velkaantuessa entisestään, SYL ei tahdo, että lainapainotteista järjestelmää vakiinnutetaan entisestään luomalla erilaisia ja opiskelijoita eriarvoistavia kannustinehtoja lainan anteeksi saamiselle. Alueellisella opintolainahyvityksellä ei tule vahvistaa opintolainan merkitystä opiskelijoiden päätöksiä ohjaavana voimana.

Opintotuen kokonaisuudistus:

SYL huomauttaa opintotuen kokonaisuudistuksen olevan tällä hetkellä käynnissä. Onkin siis epä johdonmukaista, että opintotuen erilaisia selvityksiä ja pilotointia suunnitellaan muualla, kuin opintotuen kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Kokonaisuudistuksen tarkoituksena on tarkastella opiskelijoiden etuuksia kokonaisuutena. SYL onkin pettynyt siitä, että kokonaisuudistuksen ollessa käynnissä, tehdään uudistuksesta irrallisia avauksia opiskelijoiden etuuksien muokkaamisesta tarkastelematta koko opintotukijärjestelmää.

Tiivistys:

Riittävä toimeentulo on opiskelijalle perusoikeus. Sen suuruuteen tai ehtoihin ei pitä vaikuttaa se, miten hyödylliseksi tai tarpeelliseksi opiskelija valmistumisensa jälkeen arvioidaan alueelle, alalle tai yksittäisen kunnan taloudelle. Hyvitys asettaisi opiskelijat hyvin eriarvoisiin asemiin.

SYL kritisoi alueellista opintolainahyvitystä siitä, että alueellinen opintolainahyvitys sitoisi nykyistä opintotukijärjestelmää entistä tiiviimmin opintolainaan ja opiskelijoiden velkaantumiseen.

Hyvitysmallit vaativat toimiakseen, että opiskelijat turvautuvat laajasti ja suuriin määriin opintolainaa, jota sitten hyvitysmallilla hyvitetään. Tämä on väärä kehityssuunta. Opintotukijärjestelmää tulisi kehittää ennemmin kokonaisuutena vahvistaen opintotukea opiskelijoiden sosiaaliturvana, joka mahdollistaa täysipäiväisen opiskelun ja turvaa opiskelun aikaisen toimeentulon.

3.5 Turvallisuus, huoltovarmuus & omavaraisuus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

3.6. Saavutettavuus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

3.7 Pohjoinen yhteistyö

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Muut huomiot ohjelmaluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Tukia Roope
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL)